

Mærk tavsheden

"Når tavsheden taler" er et undervisningsmateriale bestående af en film på 29 min. og en bog på 72 sider.

••• Jens Elbo Larsen

Det gennemgående budskab i 'Når tavsheden taler' er, at tavsheden er en del af vores sociale og sproglige fællesskab. Med den forståelse åbnes der for perspektivering og mulig håndtering af tavshed. Tavshed følger de samme regler som andre former for kommunikation og kan, hvis tavsheden vel og mærke gives plads, inddrages i arbejdet med og forståelsen af andre mennesker. Hvis ikke tavsheden respekteres som kommunikationsform, kan tavshed betyde forværring af psykisk smerte både hos afsender og modtager. Bog og film, som udgør undervisningsmaterialet, forsøger i første halvdel at almengøre et område af livet,

som i vores daglige informationsfund ikke levnes megen opmærksomhed. Tavsheden indfanges i dagligdags erfaringer præget af gensidighed og indre ro til smertefulde oplevelser af kaos, udstødelse og afmagt, – eksempelvis i forbindelse med en pludselig fyring.

Filmen giver effektfulde eksempler på situationer, hvor det sociale og sproglige fællesskab udfordres af tavsheden. I en konventionel indkøbssituation ser og fornemmer vi, hvordan den, der møder tavsheden uforberedt, først tror, at den tavse ikke kan høre, dernæst at der er noget i vejen med ens egen kommunikation eller forståelse af hele situationen for til sidst at blive bekvemt for, om den tavse er

alvorligt syg eller uforskammet. Menneskets stadige forsøg på at give sin omverden mening og en grundlæggende forventning om meningsfuldhed udfordres alvorligt af tavsheden.

Manglende deltagelse i 'taleturen' mellem mennesker indleder bogens afklaring af tavsheden. Kan ikke, vil ikke, bør ikke, tør ikke og må ikke er fem centrale begrundelser, og de efterfølgende følelser i forståelsen af tavshed afgrænser bogens første del. I filmen har pædagogen gjort sig fortrolig med de syge børn og deres pårørendes tavshed og siger klogt, at 'i tavshed kommer de gode tanker, der føder ordene'. At tolerere og komme i kontakt med tavsheden, der omgiver psy-

kisk smerte, stiller store krav til den professionelle – noget den psykoteraeutisk arbejdende psykolog eksempelvis oplever i arbejdet med suicidaltruede i form af suicidal kommunikation. I den form for tavs kommunikation 'suges' modtageren ind i den selvmordstruedes forvrængede virkelighedsbillede af håbløshed og afmagt. Bogen behandler håndteringen af den form for kommunikation i et kapitel om at bryde tavsheden, der også indleder bogens anden halvdel om selvmordsadfærd og om selvmord som eksempel på den ultimative tavshed.

Filmen deler sig som bogen halvvejs og giver fine beskrivelser af tavshedens anmassende karakter og lammende indflydelse. Eksempelvis hos en ung pige, der vil foretrække verbale ydmygelser frem for den smertefulde og isolerende tavshed. Efterfølgende berøres pårørende og professionelles ansvar og kompetence i forbindelse med selvmord og selvmordsforsøg, og hvordan begge bliver relevante aktører, når tavsheden

sænker sig. Filmen præsenterer den følelsesmæssige kæntring hos efterladte søskende, specielt den enes forøgede selvmordsrisiko og det nødvendige samarbejde mellem de pårørende og psykolog.

Den koncentrerede informationsmængde om et følelsesmæssigt krævende emne og de mange klip, filmen betjener sig af, er en stor udfordring for tilskueren. Heldigvis findes der i bogen, som følger filmen i sin opbygning, mere rolige bearbejdningsmuligheder i form af teoretiske afsnit om tavshed og 16 forslag til øvelser, der bringer læseren i kontakt med tavshedens mangfoldighed. Afslutningsvis findes en undervisningsvejledning med anbefalinger og krav til underviseren, inden man nærmer sig tavshedens udfordringer. Jo, man bliver hjulpet godt på vej i materialet.

Baggrunden for bogen og filmen er de to forfatters årelange beskæftigelse med selvmordsproblematikken. Det er selv-

mordsforebyggelsen, den selvmordstruede og de efterladte efter selvmord og sammenhængen med tavsheden, der gør, at bogen og filmen fortjener en plads i undervisningsmiljøer og social – og sundhedsfaglige sammenhænge.

Materiale: Elene Fleischer & Gert Jessen: *"Når tavsheden taler"*

En bog om tavshed og hvordan tavshed håndteres" 72 sider + "En film om tavshed og hvordan tavshed håndteres" 29 min. Udgivet af forfatterne, Odense 2004. Samlet pris 400 kr. Bestilling og information: info@gjconsult.comdk eller på telefon 7020 6838.

Biografi

Jens Elbo Larsen er psykolog, Leder MST (Multisystemisk Terapi) Frederiksborg Amt. MST er en familiebaseret behandlingsindsats over for unge med alvorlige adfærdsproblemer. Indsatsen retter sig mod kendte årsager til adfærdsproblemer i den unges miljø.